

Anna Hogenová: Počet mlčících zbabělců bude růst. Je to vidět na pracovištích, všude - lidé mlčí (Rozhovor)

- CZ24 News | 20. ledna 2023

ČESKO: Platónovo podobenství o jeskyni naznačuje, jak propastný rozdíl může být mezi lidmi, kteří nahlíží věci a potažmo události v odlišném světle. Odlišnosti, které vyvolávají nedorozumění a strach, jsou zdrojem nepřátelství a následně konfliktů, což se v posledních letech s covidem a válkou na Ukrajině naplňuje mírou vrchovatou. Podobné propastné rozdíly lze překlenovat jen touhou po poznání a dialogem, ale ten se zdá v současnosti stále více nežádoucí, a v jeskyních - moderně jim říkáme názorové bubliny - se utahují řetězy. V takovém strachu z dialogu vidí filosofka Anna Hogenová počátek totality, a v předchozí části našeho rozhovoru k tomu uvedla: „Lidé, kteří chtějí zabránit dialogu, se sami strašně bojí. A z toho strachu si začnou nalhávat, že jejich pravda, v uvozovkách, je ta nejvyšší, nejdokonalejší a jediná.“

Martina: Francouzský politik Georges Clemenceau říkal, že zbabělci, kteří mlčí, když mají mluvit, způsobili již mnohem více zla než vyložení ničemové. Těchto lidí, kteří nechtějí, přestože si myslí něco jiného než to, co móda a mainstream káže, být ostrakizováni, a nechtějí být exemplárně potrestáni v médiích, v práci, a podobně, je čím dál tím více. Myslíte si, že nás čeká ještě nárůst mlčících zbabělců?

Anna Hogenová: Nevím. Spíš si myslím, že ano, ještě to bude růst. Já to vidím na pracovištích, vidím to všude - lidé mlčí. A tím víc se baví o vepřovém a hovězím. Ale jsou chvíle, kdy se cítím, že jsem přišla domů, když cítím, že ten člověk ukáže, že má strach a že má strašný strach, já ho také mám, a to mi je potom dobře, páč si říkám: „Tady je naděje.“

Martina: Řekněte mi, jak ale lidé mají překonat svůj strach mluvit a třeba přiznat strach. A třeba přiznat to, že se bojí, že nás naše elity, nebo spíše tak zvané elity, vedou špatným směrem. Jakým způsobem s tím pracovat, když si člověk nechce ublížit, a už zase nechce ublížit dětem, aby se jim ve škole nesmáli, že jejich maminka je praštěná.

Anna Hogenová: Teď se mě ptáte vlastně na to...

Martina: Jak být osobně statečný?

Anna Hogenová: Ano. Jak být sobě věrný. Jak zůstat si věrný a žít z toho vlastního pramene.

Martina: Jak si zůstat věrný. To je hezcí.

Anna Hogenová: Tady je jediná věc - jít do problému. Nic jiného nám nezbyvá. To, co děláme teď, je dobře.

Martina: Vy učíte mladé lidi.

Anna Hogenová: Učím je tak, jako mluvím s vámi.

Martina: A jak na to reagují? Jsou ochotni být si věrní?

Anna Hogenová: Jsou.

Martina: Přesto jsem nedávno slyšela názor, že vždycky byli strůjci revoluce ti mladí a divocí a že u nás by se dala udělat revoluce jenom s důchodci.

Anna Hogenová: Ano. Páč mladá generace je zvalcována nevěcným myšlením, které je brandingové, značkové, kde jim nuly a jedničky globálně představují svět v obrazech, které jsou pro ně jednoduché a můžou si s nimi dělat, co chtějí. Ale oni přijdou. Já to vidím podle mých studentů. Jakmile je učitel trochu otevře pro věcné myšlení, kdy se setkávají s tím, co je v člověku vroucí, tak se jim úplně rozzáří oči. Vždycky když mluvím o domově, tak jsou tam některé děti, které se vždycky začnou tak krásně usmívat. Ale teď opravdu mluvím o mojí nedávné zkušenosti, kdy jsem studentům říkala, že vím, že i v nich je neprobuzenost, která možná právě tím, jak se vyostřují poměry, bude najednou u mnohých probuzena. To je možné. To je také moje naděje. Ale je třeba tomu pomáhat.

Mladí neznají své počátky, neznají sebe samé. Jsou jako plastelína, do které se otiskne každý nátlak. A to povede k tomu, že se v nich zrodí otázky, protože budou cítit nedostatek dobra.

Martina: Oni to opravdu nemají lehké, protože jsou vystaveni takovým svodům, že vůbec nejsme schopni říct, jestli bychom my v jejich věku byli schopni odolat. Myslím, že ne. To je jiný svět.

Anna Hogenová: Oni neznají své počátky. Neznají sebe samé. Jsou jakousi plastelínou, do které se každý nátlak jakoby zaboří. Ale i to povede podle mého soudu k tomu, že se v nich tyto otázky zrodí, páč budou cítit privaci, nedostatek dobra. Oni musí cítit nedostatek toho dobrého.

Martina: A asi by mohlo pomoci, kdyby svou cenu neodvozovali z toho, co jim diktuje okolí.

Anna Hogenová: No jo, ale to znamená poznat sebe sama, a to mladý člověk nemůže. To je děťátko. Pětadvacetiletý kluk, co to je? Třicetiletý kluk dneska – co to je? To je dítě. Oni jsou taženi do ještě větší závislosti. Tomáš Garrigue Masaryk upozorňoval, že veliké zlo je, když žijeme v myšlence, co o mně řekne soused. O to běží, mít svůj úsudek, svou osobnost, individualitu. Odhodlejme se být svými. Nežijme na cizí účet na cizí svědomí.

Martina: Krásně řečeno. Ale o tom jsme se už také bavily posledně, že děti, mladí, a i všichni ostatní – jsou na sítích. Jsou nuceni žít, já tomu říkám „mimotělní život“ – jak to bude vypadat na zdi. Jak to vypadat na YouTube, na Instagramu. To je nebezpečnější, než co tomu řekne soused. Ale zatímco vůči řečem rodičů typu: „Jak se to chováš? Co tomu řeknou sousedé?“, jsme se vymezovali, a nesnášeli je, tak tady do toho, do této závislosti, jdeme s rozběhem. S písni na rtech. S nadšením.

Anna Hogenová: Tohle všechno to je značkování. Oni se vlastně chtějí zdát někým, aby byli přijímáni ostatními. Tam je jedna privace – chtějí být přijímáni. To znamená, chybí jim přijetí, communio, přijetí. Oni se usmívají, když mluvím o domově ve čtveřině, protože jim něco takového chybí. Chybí jim jednoduchá vroucnost, která by měla být pociťována na Ježíška, kdy obdarováváním druhého vidím v jeho očích jako v zrcadle sebe samého, že jsem jím přijata, že ze mě má radost, že jsme spolu. Čili tohle jim chybí, a my to nevidíme. A tak dětem spíš koupíme auto, než abychom s ním sdíleli jeho běsy a běsíky, naslouchali mu. Oni zkrátka potřebují ty sítě, a tam značkují a brandingují takovým způsobem, že já do toho nemůžu vstoupit. Já úplně trpím.

Martina: Je to cíl, aby byli co nejvíce stádem?

Anna Hogenová: Ano, je – nezamýšleným. To není zamýšlené. Digitalita je v podstatě prolongací karteziánského myšlení, které jde po jistotě, to znamená matematicky. To je to technologické, tato

digitalita, toto myšlení more geometrico, Descartes se svým: „Cogito, ergo sum!“ To je to, co zakládá technologický svět.

Martina: Já to chápu, ale přijde mi, že Descartes není zodpovědný za všechno. Bylo spousta jiných, Hegel, Sartre, Platón, ale také byl Ježíš a Budha. A proč jsme tedy tak ochotně nasedli na teorii Descarta? Asi jsme to chtěli? Možná naplnil poptávku.

Anna Hogenová: Ano. Fenomologie k tomu říká, že ne všechno je v moci člověka, že je tady bytí, které je pozadím, z něhož se ukazuje naprosto vše, a vyvstává úplně vše. A když člověk chce mistrovat bytí, což není možné, tak se to v podstatě obrátí proti člověku. Tohle je těžké říkat do éteru, protože ne každý to asi bude schopen vůbec přijmout. Ale dnešní člověk si opravdu myslí, že bude mistrovat i bytí samému, že ho bude řídit. To je to myšlení „more geometrico“, a toto myšlení „more geometrico“ Descartes vyslovil. Vyslovil to, co už v té době nazrávalo a čekalo to jenom na uchopení v podobě nějakých ontologických a gnozeologických předpokladů, což on učinil.

To je vždycky tak: Doba dozraje do jistého bodu, a vynutí si prostřednictvím nějakého člověka vyslovení podstaty, která se potom stane majetkem třeba celé planety, nebo půlky planety. Ale ne všechno je možné pochopit jenom na základě špatné morálky lidí, takhle jednoduché to není. My máme za úkol větřit to, co k nám přichází bez příčiny. Bytí přichází bez příčiny, a přichází pořád. A básníci to vědí, páč básník není tím, kdo vylévá své city na druhé. Ne, to vůbec není poezie. Poezie je to, že básníci jsou schopni větřit přicházení, které přichází bez příčiny. Čili tam není žádná kauzalita.

V technologickém myšlení je ukryta pýcha, přesvědčení, že smysl má jen to, co je vypočitatelné a kontrolovatelné. A to je nebezpečné.

Martina: Takže je otázka, co tím chtěl básník říct?

Anna Hogenová: Je někdy trochu úplně pitomá. Ano, přesně tak. A proto říkáme: Básnický bydlí člověk. Do vzdělání nepatří jenom to digitální, technologické, kontrolovatelné, logické a tak dále, ale patří tam také umění, filozofie, dějiny, ne historie. Dějiny.

Martina: Protože je to součást počátků?

Anna Hogenová: Tam jsou počátky. Bez počátků to nejde.

Martina: Paní profesorko, vy jste řekla, že si člověk myslí, že bude mistrovat všemu, i samotnému bytí. Mám pocit, že teprve teď jsem pochopila, proč je mezi sedmi smrtelnými hříchy pýcha.

Anna Hogenová: Ano, to je pýcha, arogance. Pýcha, které se za starého Hérakleita říkalo, že to je něco, co má jméno *hybris*. Myslím, že jsme už o tom tady také jednou mluvily. Hybris je pýcha, a ta je tak nebezpečná, jako nic na světě. Je nebezpečnější než požár. To věděl už Hérakleitos.

Martina: A zjevně je pýcha doprovodnou družkou technologického myšlení.

Anna Hogenová: Ano, je. Ne každý je technolog. To vůbec ne. Technologové znamenají...

Martina: Způsob myšlení?

Anna Hogenová: Ano, způsob myšlení. Technologický způsob myšlení je pouze logický, že všechno se dá vypočítat, a to beze zbytku, a že jenom toto má ve světě možnost být dál provozováno a rozvíjeno, a všechno ostatní je zbytečné. Tohle to je technologické myšlení. To je ten průvih.

Martina: Paní profesorko, vy jste říkala, že přesně tohle říkáte i studentům. Tohle učíte. Proto už na filozofické fakultě neučíte?

Anna Hogenová: Ano, to učím. Já jsem byla na pedagogické fakultě, a myslím, že trochu jo. Přišla tam mladá generace progresivních, kteří učí hlavně politologii, sociologii nebo antropologii, ale filozofii moc neznají.

Martina: Jsou to technologové myšlení?

Anna Hogenová: Někteří k tomu výrazně tendují, někteří méně, ale samozřejmě to tam je. A to je skupina lidí, která bych řekla, že je považována z hlediska mnohých na univerzitě za předvoj, který bude přinášet dobro. Ale bez filozofie to nepůjde. Bez hluboké filozofie to nepůjde. Bez hlubokého poznání to nepůjde.

Progresivismus a globalismus chtějí jeden světový názor a jazyk, a nechtějí, abychom v Čechách měli své počátky, dějiny, tradice, zvyky. Chtějí vše technicky zjednodušit, aby to bylo kontrolovatelné z jednoho centra.

Martina: Sokrates řekl: „Je jen jedno dobro, a to je vědění. Existuje jen jedno zlo, a to je nevědomost.“

Anna Hogenová: Přesně.

Martina: V našem školství jsme zaseli mnohé špatné začátky, ale zdá se, že není tendence ke změně, protože v tomto trendu, jak jste teď mluvila o pedagogické fakultě, v tomto nastoupeném trendu chtějí pokračovat, a ještě ho prohlubovat.

Anna Hogenová: Ano, tento progresivismus není nic jiného než sestra globalismu, který chce jeden světový názor, a nechce, aby lidé v Čechách měli své vlastní dějiny a počátky. Který chce, aby všechny národy na světě mluvily stejným jazykem, který bere lidem jazyk, dějiny, zvyky, tradice, to svojství, které třeba žijí Češi, Moravané nebo Slováci. Takže všechno se to musí technickým způsobem zjednodušovat, aby to bylo kontrolovatelné a potom všechno z jednoho centra říditelné. Cílem této technologické doby je jeden světový názor, což je globalismus, jeden způsob myšlení, aby to bylo kontrolovatelné. A kontrolovatelné to musí být proto, aby to bylo hlavně ovladatelné. A to je právě to, co je děsivé. Strašně děsivé.

Martina: Protože pokud jsem dobře poslouchala, tak tento trend umožní zvítězit zlu.

Anna Hogenová: Ano, přesně.

Martina: Odvrátí nás od sebe samotných?

Anna Hogenová: Ano. Ale spoustu lidí neodvrátí, žijí z vlastního pramene.

Martina: Třeba nás dají spolu na celu.

Anna Hogenová: Ale je to děsivé, protože tento takzvaný pokrok vůbec není pokrokem, je jen zdáním pokroku, je to úkrok, zákrok. A lidé o tom nevědí.

Martina: Teď to mnohým říkáme. Stačí to, aby člověk chtěl začít chtít vědět?

Anna Hogenová: Pro mnohé možná ano. Proto má smysl jít i do rizika.

Martina: Konfucius řekl: „I když lidé nevědí, co je dobro, mají ho v sobě.“

Anna Hogenová: Ano, mají ho v sobě.

Martina: To by mohla být nadějeplná věta do nového roku. Jen ho objevit.

Anna Hogenová: Jen dát lidem příležitost, aby ho ze sebe mohli svým otevřením vydávat kolem sebe. Příležitost potřebují. A ta příležitost se vytváří tím, čemu se říká svoboda. Svoboda je, že můžu teď říct tohle, tak to řeknu. To je všechno, je to takhle jednoduché.

Člověk se nedá konstruovat tak, jak to chtějí mocnosti tohoto světa. A když ho zkonstruují, tak ho zabijí.

Martina: Ted' přemýšlím, protože všechny věci, které se teď dějí, vedou k tomu, aby ho v sobě člověk nehledal, nebo aby měl falešnou představu o tom, co je to dobro v něm. A tak si říkám, stojí za tím člověk, nebo za tím stojí mocnosti nadsmyslové, démoni a podobně?

Anna Hogenová: Démoni v žádném případě ne. Je to zkrátka systém, který se svou objektivitou vyvihl nad celek společnosti, a ten ordnung v něm, který byl vypočítán, protože se zapomnělo na to, že člověk básnický bydlí na této zemi, to znamená, že není vypočitatelný. Situace, do kterých je člověk uvrhován, se velmi často nedají vypočítat, spousta se ale vypočítat dá. Člověk prostě bydlí básnický na této zemi, je rozhovorem, je neustálým vyhledáváním pravé cesty, neustálým počátkováním pravé cesty, rozením. Člověk se nedá konstruovat, jak to mocnosti na tomto světě chtějí dělat. Nedá se konstruovat. A když ho zkonstruují, tak ho zabijí.

Martina: Paní profesorko, třeba teď někdo poslouchá a řekne: „Tak jo, to mě zaujalo, jdu pít z vlastního pramene.“ A teď nezklidněná mysl řekne: „Budu meditovat. To je dobré.“ Nezklidněná mysl mu tam bude posílat jen věci, které ho budou iritovat. Tak dobře, tak si vezme nějaké chytré knížky a řekne: „Tak nejlepším dobrem je žít podle přírody.“ Vezme si Xenofonta: „Zdrženlivost člověka je největší dobro.“ Seneka: „Dobro je pouze tam, kde je místo pro rozum.“, Goethe: „Samota je nejvyšší dobro, nejvyšší dar.“ A tohle všechno člověk zaregistruje, zpracuje. Do toho uvaří večeři, půjde do práce, a ještě bude poslouchat strašlivé názory v médiích, a nikdy se na tuto cestu nevrátí.

Anna Hogenová: Ano, to se nevrátí.

Martina: Jak?

Anna Hogenová: Ted' je ta pravá otázka. Cesta se rodí z každého člověka dle jeho nejhlubší přirozenosti, která se právě tímto hledáním nalézá. Ona se totiž rodí – to je to počátkování. To se nedá řídit z nějakého jednotného úřadu. Člověk musí žít, a mít v sobě otázky, které mu třeba učitel otevře v naléhavosti, ve které by ho to samotného nikdy nenapadlo. Proto je učitel, jak to říkal Patočka, „dílem milosti“. On je otvírač počátků v malém člověku. A nejlepší způsob je, když rozhovor mezi učitelem a žákem je takový, že žák ví, že se nemusí bát se tázat. A učitel ví, že otázka žáka otevře i jemu samému obzor tak, že z toho bude pociťovat naplnění situace, ve které se v životě nachází.

Jestli my učitelé rádi učíme, tak to není proto, že jsme krásně zaplacení. My tu práci skoro potřebujeme, protože nás naplňuje tímto pocitem. To není pocit, to je něco víc než pocit, tato práce nás zkrátka naplňuje tím, že máme podstatné bytí, že existujeme v osmyslnění. Že to není nějaká nahodilá biologická skrumáž buněk, která má nějaký tvar a nějaké funkce, a nevím co všechno, ale že život je opravdu dar, který se stává něčím hrozně pěkným, když cítíte, že otvíráním druhého se otevíráte sama k sobě samé. A to je vroucnost, která je mezi učitelem a žákem. To je to, že učitel má

děti rád. Ony jsou krásně opravdové, některé, když se se nebojí zeptat, kladou otázky bytostně, že by to nás, kteří to celý život študujeme, ani nenapadlo. Oni nás obdarovávají.

Martina: Teď jste mluvila jenom o mladých, ale hledat i sebe sama možná potřebují ještě víc staří, protože, jak říká můj kamarád – „abych nezemřel hloupý“. Ale řekněte mi, jak tedy rozeznat, když člověk chce být na cestě? Alespoň na cestě být. Jak rozeznat to, že to, co se tváří jako dobro, není dobro. Tím se zase dostáváme obloukem na začátek, protože všechny války byly vedeny ve jménu dobra. Všechna zvěrstva, ty nejhorší zločiny, pogromy, byly vedeny ve jménu dobra. Všechno to, co se dnes odehrává, ten progresivismus je také přece veden ve jménu dobra, pro všechny, pro všechny skupinky, všechny menšiny a všechny úchylky. Zkrátka pro každého. Jak poznat, že je to převlečené? A že kdyby toto dobro sundalo kabát, tak to ohavné, co pod ním uvidíme, způsobí, že se možná zblázníme.

Anna Hogenová: Víte, čím to je? – Marketingové praktiky. Noetické znalosti, které zjišťují, jak skupina těchto lidí vytváří *noese*, vedou k tomu, že můžete lidmi manipulovat. Velmi často hned nepochopíte, že někde se lže, protože stavění vět má podmět, přísudek a rozvíjející větné členy naprosto logicky. Ale stačí, když někdo začne něco opakovat vícekrát než ta věc ze sebe požaduje, a to je stopka: Bacha, tady se kecá. Tady se chce, abych si něco myslela.

Jakmile média a politici něco stále opakují, tak se za tím něco skrývá, člověk musí zjistit co, protože jinak tomu neporozumí

Martina: Dobrý recept.

Anna Hogenová: Čili jinak to v médiích nejde. Jakmile se něco začíná pořád opakovat, tak to něco skrývá. Čili, co musí člověk zjistit? Musí zjistit, že na obsahu, který je vám předkládán, je velmi často poklička skrývání. Že tu touhu je potřeba překrýt tím, že se něco pořád opakuje. A pak si musí říkat: „Tak tohle je odpověď, a teď k tomu musím najít otázky.“ A teprve když najdu otázky, tak najdu pozadí, ze kterého vychází odpověď, a pak jsem jí teprve porozuměla. Teď jsem to řekla hrozně složitě. Proto, když je někdo z politiků sprostý a mluví o šmejdech a o parchantech, tak to je přece odpověď na skryté otázky, ke kterým musíme dojít, proč je tu ta nevyhnutelnost takhle mluvit? U těchto lidí je nevyhnutelnost takhle mluvit o parchantech, o šmejdech.

Martina: Nevyžádaná odpověď.

Anna Hogenová: Tak. A potom, když člověk prodlévá v otázce, proč to nemohlo být vyjádřeno jinak než tak, jak to bylo vyjádřeno, odpovědi přijdou samy. A pak teprve tomu porozumí. Proto potřebujeme chytré lidi.

Martina: Paní profesorko, já jsem tady dneska citovala mnoho filozofů. Na závěr tady mám Marilyn Monroe.

Anna Hogenová: To vůbec nevádí.

Martina: „Konám dobro, ale nejsem anděl. Hřeším, ale nejsem ďábel. Jsem jen malou dívkou ve velkém světě, která se snaží najít někoho, koho by milovala.“

Anna Hogenová: Taková ona opravdu byla, to vím.

Martina: Myslíte si, že tohle je dnes dojem většiny lidí?

Anna Hogenová: Ano, lidé hrozně moc potřebují přijetí, vroucnost, domov, potřebují být v ohňovém středu čtveřiny, ve kterém se duše, která nemá žádné okraje, a vejde se do ní všechno, celý svět,

usebere do té dušičky, a v tomto ohňovém středu čtveřiny pobývá pak člověk doma a je mu dobře. To potřebuje. To potřebuji já, i vy, i můj pes, a hlavně děti, které se poškozují, aby něco cítily.

Martina: Jaká je vaše osobní obrana proti temnotě?

Anna Hogenová: Já miluji Platona a tyto filozofy, kteří mi pomáhají všechno přežívat. A tam jde i přestat se bát tak strašně moc toho stárí a smrti, a vyhazovů, a neuctivých výroků. Já dnes už vím, že umím prodlévat v tedkosti a cítit dobro, já ho většinou nacházím v takových podivnostech: Miluji stíny, stíny stromů, které se pohybují, a když se večer procházím se svým psem, a teď vidím na zdi toho domu a na chodníku se hýbat stíny, tak cítím takovou vroucnost a přijetí, že jsem najednou na světě ráda. A tohle bych přála všem – najít to v malých věcech.

Martina: Paní profesorko, vy jste mi vloni říkala, že nás čeká těžký rok 2022. Jak, když vás poprosím o prognózu roku 2023, vidíte tento rok s ohledem na dobro a zlo, na cestu, po které jdeme?

Anna Hogenová: Mám pořád naději, že zima přinese tak trošku rozřešení strašně složité situace na Ukrajině. Ale nevím, jestli mám pravdu. Víím jen, že tuto nejistotu musím nést, a pokud budu moci, tak se snažit o to, aby se neprohlubovala nenávist, kterou kolem sebe cítím, protože ta je nebezpečná.

Martina: Co potřebujeme, aby se na nás sneslo shůry?

Anna Hogenová: Klid. To je to usebrání a uvlastnění. Vy máte hudbu, umění, i filozofii. Já mám filozofii a poezii. Tak budeme hledat communio. A to se dá najít. A pomáhat, třeba i těm, kteří jdou kolem, a kterým budeme jen naslouchat. Oni nechtějí moc poslouchat nás, ale chtějí naslouchat. Oni to vlastně nesmí nikde říkat. A snad se všechno v dobré obrátí. Přála bych to vám, sobě i všem.

Martina: Paní profesorko, já vám moc děkuji za toto povídání do nového roku, moc vám děkuji za vaše postřehy, za větu, kterou si budu pořád opakovat: „Člověk je pouze rozhovorem.“ Děkuji za mnoho vodítek tak důležitých pro každý den. Díky moc.

Anna Hogenová: Já taky moc děkuji. To nejsou moje vodítka, to jsem dostala od myslitelů, kteří byli přede mnou, nebo těch, kteří dneska ještě žijí.

Martina: Jste skvělý prostředník. A tvůrce. Spolutvůrce.

Anna Hogenová: Děkuji moc.

ZDROJ: Rádio Universum